

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРАВОСУДДЯ

В И С Н О В О К

**щодо проекту Закону про внесення змін до деяких законів України
щодо віднесення до застрахованих осіб окремих категорій громадян
(реєстр. № 5595 від 23 грудня 2016 року)**

Комітет Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя розглянув на своєму засіданні 22 лютого 2017 року (протокол № 56) на відповідність Конституції України проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо віднесення до застрахованих осіб окремих категорій громадян (реєстр. № 5595 від 23 грудня 2016 року), поданий Кабінетом Міністрів України (далі – Законопроект).

Згідно з пояснювальною запискою до Законопроекту він розроблений з метою врегулювання питання віднесення до категорії застрахованих осіб громадян, які доглядають за дитиною до досягнення нею трирічного віку та отримують допомогу при усиновленні.

Для досягнення зазначеної мети Урядом пропонується внести зміни до пункту 13 статті 11 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та абзацу дванадцятого пункту 1 частини першої статті 4 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», включивши до числа осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню, осіб, які доглядають за дитиною до досягнення нею трирічного віку та відповідно до закону отримують допомогу по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку та / або при народженні (при усиновленні) дитини, а також передбачити, що за вказаних осіб роботодавець сплачує єдиний внесок.

Вирішуючи питання про відповідність Законопроекту положенням Конституції України, Комітет виходить з наступного.

У Конституції України зазначається, що Україна є соціальною правовою державою (стаття 1), органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України (частина друга статті 6), закони та

інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частина друга статті 8). За приписом частини другої статті 19 Конституції України органи державної влади зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Відповідно до статті 3 Основного Закону України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Згідно зі статтею 21, частиною другою статті 22 Конституції України права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними, вони гарантуються і не можуть бути скасовані.

Громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками (частини перша-друга статті 24 Основного Закону України).

Відповідно до частини першої статті 46 Конституції України громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом.

Сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою. Діти рівні у своїх правах незалежно від походження, а також від того, народжені вони у шлюбі чи поза ним (частина третя статті 51, частина перша статті 52 Основного Закону України).

Наведені статті діючого законодавства України цілком кореспондуються з чинними міжнародними договорами (згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України), які відповідно до частини першої статті 9 Конституції України є частиною національного законодавства України.

Так, відповідно до статті 22, частини третьої статті 16, частини другої статті 25 Загальної декларації прав людини кожна людина, як член суспільства, має право на соціальне забезпечення і на здійснення необхідних для підтримання її гідності і для вільного розвитку її особи прав у економічній, соціальній і культурній галузях за допомогою національних зусиль і міжнародного співробітництва та відповідно до структури і ресурсів кожної держави. Сім'я є природним і основним осередком суспільства і має право на захист з боку суспільства та держави. Материнство і дитинство дають право на особливе піклування і допомогу. Всі діти, народжені у шлюбі або поза шлюбом, повинні користуватися однаковим соціальним захистом.

Кожна дитина без будь-якої дискримінації за ознакою раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, національного чи соціального походження, майнового стану або народження має право на такі заходи захисту, які є необхідними в її становищі, як малолітньої, з боку її сім'ї, суспільства і держави (частина перша статті 24 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права).

Згідно зі статтями 9, 10 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права держави ... визнають право кожної людини на соціальне забезпечення, включаючи соціальне страхування. Держави ... визнають, що сім'я, яка є природним і основним осередком суспільства, повинні надаватися по можливості якнайширша охорона і допомога, особливо при її утворенні і поки на її відповідальності лежить турбота про несамотійних дітей та їх виховання. Особлива охорона повинна надаватися матерям протягом розумного періоду до і після пологів. Особливих заходів охорони і допомоги має вживатися щодо всіх дітей і підлітків без будь-якої дискримінації за ознакою сімейного походження чи за іншою ознакою.

Європейською соціальною хартією (переглянутою) передбачені наступні права та принципи, які, зокрема, Україна, зобов'язується здійснювати засобами національного та міжнародного характеру: діти та підлітки мають право на особливий захист від фізичних та моральних ризиків, на які вони наражаються; працюючі жінки у разі материнства мають право на особливий захист; усі працівники та особи, які знаходяться на їхньому утриманні, мають право на соціальне забезпечення; кожна малозабезпечена людина має право на соціальну та медичну допомогу; сім'я як головний осередок суспільства має право на належний соціальний, правовий та економічний захист для забезпечення її всебічного розвитку; діти та підлітки мають право на належний соціальний, правовий та економічний захист (пункти 7, 8, 12, 13, 16, 17 частини I Хартії).

Більш детально гарантії захисту прав та інтересів дитини передбачені Конвенцією про права дитини та Декларацією про соціальні і правові принципи, що стосуються захисту і благополуччя дітей, особливо при передачі дітей на виховання та їх всиновленні, на національному і міжнародних рівнях.

У своєму Рішенні від 13 травня 2015 року № 4-рп/2015 (абзаци другий, третій підпункту 2.1 пункту 2 мотивувальної частини) Конституційний Суд України вказав, що громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, у старості та в інших випадках, передбачених законом (частина перша статті 46 Конституції України). В Україні на конституційному рівні гарантовано право громадян на соціальний захист, для забезпечення якого необхідне здійснення комплексу державно-правових заходів, одним із яких є законодавче визначення основ соціального захисту, форм і видів пенсійного забезпечення (пункт 6 частини першої статті 92 Конституції України). Конституційний Суд України зазначив, що Основний Закон України закріплює основоположні засади права громадян на

соціальний захист і відносить до законодавчого регулювання механізм реалізації цього права (абзац сьомий пункту 2 мотивувальної частини Рішення від 20 червня 2001 року № 10-рп/2001).

Конституція України як головне джерело національної правової системи є також базою поточного законодавства. Вона надає можливість урегулювання певних суспільних відносин на рівні законів, які конкретизують закріплені в Основному Законі положення (абзац перший підпункту 3.1 пункту 3 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 12 лютого 2002 року № 3-рп/2002).

Відповідно до пунктів 1, 6 частини першої статті 92 Конституції України виключно законами України визначаються права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод; основи соціального захисту, форми і види пенсійного забезпечення; засади регулювання праці і зайнятості, шлюбу, сім'ї, охорони дитинства, материнства, батьківства.

Зважаючи на зазначене, а також на те, що Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади в Україні, одним із повноважень якого є прийняття законів (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85 Конституції України), внесення запропонованих Законопроектом змін до чинного законодавства узгоджується з нормами Основного Закону України.

Враховуючи викладене, Комітет дійшов висновку, що проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо віднесення до застрахованих осіб окремих категорій громадян (реєстр. № 5595 від 23 грудня 2016 року), поданий Кабінетом Міністрів України, не суперечить положенням Конституції України.

Голова Комітету

Р.П. КНЯЗЕВИЧ